

แนวทางในการจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
ขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม

Guidelines for waste management with the participation of network partners
in the area of responsibility of Prong Maduea Subdistrict Administrative
Organization Nakhon Pathom Province

เปมิกา นเรนทรานกูร¹

Pemika Narentrankoon¹

องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ¹

Prong Maduea Subdistrict Administrative Organization¹

E-mail: ¹ pemika.nar@outlook.rmutr.ac.th

Retrieved 20-03-2024; Revised 11-04-2024; Accepted 20-04-2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการขยะของประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม (2) เพื่อประเมินระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม และ (3) เพื่อเสนอแนวทางในการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งในการศึกษานี้จะมีการส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีการจัดการขยะโดยการนำแนวคิด 3Rs มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของชุมชน ผลการศึกษาพบว่า (1) ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการขยะของประชาชนในการจัดการขยะในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐมอยู่ในระดับปานกลาง (2) การประเมินระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐมอยู่ในระดับปานกลาง และ (3) ควรศึกษาแนวทางในการจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่ประสบความสำเร็จหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบในการจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วม ปัญหาปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในเขตชุมชนตำบลโพรงมะเดื่อมีเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากมีการขยายตัวของชุมชน และมีความเจริญที่เข้ามาส่งเสริมเรื่องการอุปโภคบริโภคของประชาชน จึงส่งผลให้มีขยะที่ไม่สามารถรีไซเคิลเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่มากขึ้น การศึกษานี้ได้เสนอแนะแนวทางว่าเห็นควรให้มีการส่งเสริมเพื่อให้การจัดการขยะชุมชนเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญและตระหนักให้เกิดเป็นรูปธรรมในการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของการจัดการขยะชุมชนในภายภาคหน้า

คำสำคัญ: การจัดการขยะ, การมีส่วนร่วม, ภาคีเครือข่าย, องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ

Abstract

The purpose of this research is to study (1) to analyze problems and obstacles in the waste management of the people in the waste management in the area under the responsibility of the Phongmadua Sub-district Administrative Organization NakhonPathom Province (2) To assess the level of people's participation in waste management in the area under the responsibility of the Phongmadua Sub-district Administrative Organization. NakhonPathom Province and (3) to propose guidelines for the participation of network partners in the area under the responsibility of Phongmadua Sub-district Administrative Organization. NakhonPathom Province. This study is a combination of quantitative and qualitative research methods. In the past, there have been many forms of waste management which depend on the policies of the competent management. In this study, network partners will be encouraged to manage waste by applying the 3R concept to suit the context of the community. (1) Problems and Obstacles in the waste management of the people in the waste management in the area under the responsibility of the Phongmadua Subdistrict Administrative Organization NakhonPathom Province was at a moderate level. (2) Assessment of the level of people's participation in waste management in the area under the responsibility of Phongmadua Subdistrict Administrative Organization NakhonPathom Province was at a moderate level and (3) should study the guidelines for waste management through participation of other successful local administrative organizations or local government organizations that are models for waste management with participation. This study suggests that it is advisable to so that community waste management is a matter of importance and awareness by all sectors. to be concrete in the implementation to lead to the sustainability of community waste management in the future.

Keywords: Waste management, Participation, network associate, Phongmadua Sub-district Administrative Organization.

บทนำ

ปัญหาขยะซึ่งเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมสำคัญที่นับวันจะเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและก่อให้เกิดความซับซ้อนในการแก้ไขปัญหามากยิ่งขึ้น เช่น ก่อให้เกิดขยะที่ย่อยสลายได้ยาก ได้แก่ ขยะจากพลาสติก แก้ว โลหะ หรือขยะที่เป็นอันตราย เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยะมูลฝอยประกอบกับพฤติกรรมกรบริโภคที่มีลักษณะของคนในสังคมเมืองซึ่งพึ่งพาอุตสาหกรรมมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาด้านมลภาวะและปัญหาในด้านการจัดการ จนกลายเป็นปัญหาหลักของคนในสังคมเมืองซึ่งปัจจุบันได้ขยายวงกว้างไปสู่สังคมชนบทในที่สุดด้วยเช่นกัน

โดยกระทรวงมหาดไทยได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจโดยเน้นความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 281 กำหนดให้รัฐต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการบริการประชาชนโดยมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในพื้นที่ตำบล โพรงมะเตือ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐมเป็นพื้นที่ในเขตปริมณฑลรองรับการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร มีการเปลี่ยนแปลงของเมืองอย่างรวดเร็ว มีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงรวมทั้งมีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานและอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากมีโรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่ง การใช้ประโยชน์ที่ดินภาคเกษตรกรรม มีแนวโน้มลดลง

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ลักษณะพื้นที่ของตำบลโพรงมะเตือ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐมดังกล่าว มีความเจริญและมีการขยายตัวของชุมชนทำให้มีลักษณะขยายตัวจากสังคมชนบทสู่สังคมเมืองขนาดใหญ่ส่งผลให้มีจำนวนขยะมากขึ้นตามจำนวนของประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลโพรงมะเตือ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการขยะของประชาชนในการจัดการขยะในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเตือ จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อประเมินระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเตือ จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อเสนอแนวทางในการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเตือ จังหวัดนครปฐม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

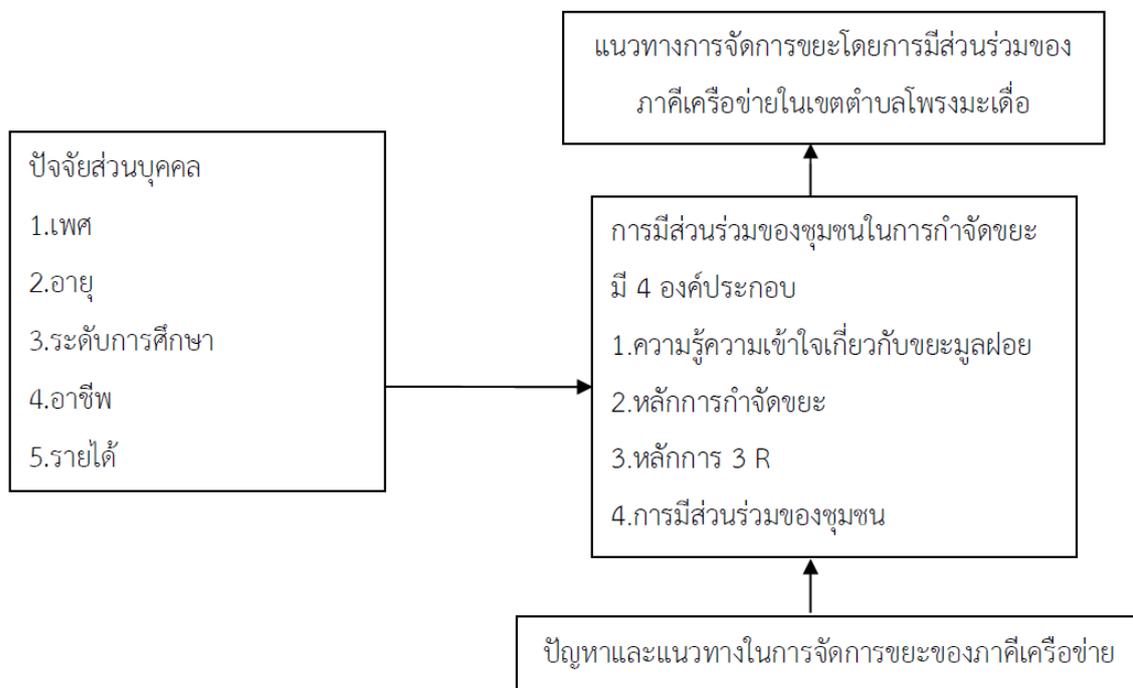
ความหมายของการมีส่วนร่วม

Kasperson & Breit bank, 1974 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนทำตนเป็นผู้สร้างสรรค์กิจกรรมในกระบวนการพัฒนาซึ่งจะบังเกิดผล คือ สามารถแสดงบทบาทที่สร้างสรรค์ได้และผลของกิจกรรมจะต้องย้อนกลับมาสู่พวกเขาเอง United Nations Research 8 Institute of Social Development (UNRISD) ระบุความหมายว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่อง 1) การตัดสินใจ 2) การเข้าร่วมกิจกรรม 3) การร่วมรับผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมที่เกิดจากกิจกรรมนั้น ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของประชาชน

โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1977 อ้างถึงใน ธนวัฒน์ คากีลานนท์, 2550) ได้อธิบายและวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบคือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจลงมือปฏิบัติการ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบไปด้วยการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การเข้าร่วมในการบริหารและการประสานขอความร่วมมือ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ทางด้านต่าง ๆ ประกอบไปด้วยผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางสังคมและผลประโยชน์ส่วนบุคคล 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของภาคีเครือข่ายในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informants) จำนวน 10 คน และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับเป็นเครื่องมือเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งใช้กับกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม จำนวน 384 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งเครื่องมือในการศึกษาวิจัยออกเป็น 2 ชุด ดังนี้ ชุดที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นการประเมินระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 384 คนและแจกแบบสอบถามจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม

ชุดที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างใช้สำหรับการเก็บข้อมูลโดยคำถามได้จากวัตถุประสงค์เพื่อระบุสภาพปัญหาและเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายการเมืองฝ่ายข้าราชการประจำ รวมทั้งสิ้น 10 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลและเรียบเรียงข้อมูลจากการสัมภาษณ์
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 1 เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 2 ประเมินระดับประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับวิเคราะห์โดยการหาช่วงค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นเพื่อแปลผลตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, J. W., 1981) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ดังนี้
  - 4.21 – 5.00 หมายถึงระดับมากที่สุด
  - 3.41 – 4.20 หมายถึงระดับมาก
  - 2.61 – 3.40 หมายถึงระดับปานกลาง
  - 1.80 – 2.60 หมายถึงระดับน้อย
  - 1.00 – 1.79 หมายถึงระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยผู้วิจัยได้นำเสนอผลตามความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามผลการวิจัยพบว่า

1. เพศ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 51 รองลงมา คือ เพศหญิง จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 49

2. อายุ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 40.63 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 115 คนคิด เป็นร้อยละ 29.95 กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 15.36 และกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 18 - 30 ปี จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 14.06 ตามลำดับ

3. ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 34.60 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 27.60 กลุ่มที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 18 และกลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.80 ตามลำดับ

4. อาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.90 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 20.60 กลุ่มที่มีอาชีพค้าขาย จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 18.20 กลุ่มที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00 และกลุ่มที่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 17.20 ตามลำดับ

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.40 กลุ่มที่มีรายได้สูงกว่า 25,000 บาทขึ้นไป จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.40 กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 9.10 กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 9.10 และกลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 20,001 - 25,000 บาท จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.90 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอย ประเภทของขยะมูลฝอยการคัดแยกขยะมูลฝอย การนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ และการกำจัดขยะมูลฝอยพบว่ามีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเศษอาหาร และเปลือกผลไม้เป็นขยะที่ย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการคัดแยกขยะเป็นเรื่องยุ่งยาก เสียเวลาและไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.84 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.27

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การนำขยะประเภทเศษผัก ผลไม้ มาใช้ประโยชน์ โดยการทำปุ๋ยหมัก และเลี้ยงสัตว์ มีส่วนช่วยให้ปัญหาขยะลดลง พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การกำจัดขยะโดยการทำเป็นปุ๋ยหมัก เป็นวิธีการที่เหมาะสมพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การกำจัดขยะโดยการเทกองกลางแจ้งเพื่อปล่อยให้ย่อยสลายเอง เป็นวิธีที่ง่ายและประหยัดที่สุดพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.95 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.46

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการจัดการการวางแผน การมอบหมายงาน การนำ และการควบคุมพบว่ามีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ในครัวเรือนของท่านมีการวางแผนการจัดการเกี่ยวกับเศษสิ่งของที่เหลือใช้ต่าง ๆ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.96

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับในครัวเรือนของท่านมีการคัดแยกขยะก่อนการนำไปทิ้ง พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.12

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ในครัวเรือนของท่านมักเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ท่านมักจะเสนอแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนทุกครั้งเมื่อมีโอกาสพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.09 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.20

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การนำปุ๋ยหมักมาใช้แทนปุ๋ยเคมีจะทำให้คุณภาพดินเสื่อมและเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.32

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการ 3 Rs การลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)พบว่ามีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิเสธสินค้าที่ยากต่อการทาลายสามารถลดปัญหา ด้านสิ่งแวดล้อมได้พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนำขยะมูลฝอยมาแปรรูปหรือปรับปรุงใช้ประโยชน์ใหม่ สามารถลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับท่านซ่อมแซมเศษวัสดุต่าง ๆ ในบ้านเพื่อให้ใช้งานได้ยาวนานขึ้นพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.89

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับท่านมักใช้ถุงผ้าในการจ่ายตลาดมากกว่าการใช้ถุงพลาสติกอยู่เสมอพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.95

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการลดปริมาณขยะโดยการนำมาแปรรูปทำให้ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้เสริมพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และการประเมินผลพบว่ามีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ท่านได้ร่วมการพูดคุยหารือ และประชุมวางแผนเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชนท่านพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.03 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.25

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ท่านมักจะไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการจัดการขยะของชุมชน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ เมื่อมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการขยะมาสำรวจข้อมูลในชุมชน ท่านจะให้ความร่วมมือพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานของชุมชนในเรื่องการจัดการขยะ เช่น การเข้าร่วมโครงการรณรงค์บ้านพักสะอาด ปราศจากขยะ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.40

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ว่าท่านมักจะติดตามผลของการจัดการขยะที่ผ่านมาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86

ผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ หน่วยงาน ประวัติการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ประกอบไปด้วย นายกองค้การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ ผู้อำนวยการกองคลัง ผู้อำนวยการกองศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม นักวิชาการสาธารณสุขและผู้ช่วยนักวิชาการสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม รวม 10 คน นัดหมายวันเวลาที่จะนำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลและทำการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการด้านการจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 1 แนวทางเกี่ยวกับการจัดการขยะในด้านต่าง ๆ ปัจจุบันนี้ เป็นอย่างไร

สรุปข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อได้มีการจัดการขยะแบบอัดท้ายจำนวน 3 คัน เพื่อใช้ในการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ และทำการจ้างพนักงานประจำรถขยะในจำนวนที่เหมาะสม โดยให้บริการประชาชนในการเก็บขนขยะมูลฝอยไปกำจัด โดยส่งไปกำจัดที่ บริษัท บ้านโป่งบริหารจัดการขยะ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทเอกชน รับกำจัดขยะในอัตรา 340 บาทต่อตัน

(2) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหาร ส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ จะได้รับบริการเก็บขนและกำจัดขยะจากองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ โดยทำการเก็บค่าธรรมเนียมการเก็บขนขยะมูลฝอยในอัตรา 30 บาท /ถัง / เดือน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ในส่วนของพนักงานประจำรถขยะ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อได้จัดหาวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องป้องกันให้กับพนักงานประจำรถขยะอย่างเพียงพอ

(3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน/ สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อให้บริการจัดเก็บขยะอย่างทั่วถึง ทุกหลังคาเรือนสามารถติดต่อขอรับบริการได้และต้องปฏิบัติตามข้อตกลงในการรับบริการจัดเก็บขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อโดยไม่กระทำการใดที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้รับบริการจัดเก็บขยะบ้านข้างเคียง โดยจะมีการกำหนดวันเข้าเก็บขนขยะ ซึ่งได้มีการรณรงค์ในเรื่องของการคัดแยกขยะก่อนทิ้งด้วย

(4) ด้านการวางแผนส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ ได้มีการจัดจุดคัดแยกในสถานที่สาธารณะและแหล่งท่องเที่ยวทุกหมู่บ้าน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการคัดแยกขยะภายในชุมชน การช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดภายในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่

(5) ด้านการบริหารจัดการ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ประชาชนในเรื่องของการคัดแยกขยะอย่างสม่ำเสมอและให้งดการเผาขยะในที่โล่งแจ้ง เพื่อป้องกันการเกิดมลพิษ และส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการคัดแยกขยะภายในครัวเรือนให้คำแนะนำเกี่ยวกับหลักการ 3Rs ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อเองนั้น ได้มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองจอก หมู่ที่ 16 ซึ่งมีแนวทางในส่งเสริมให้สมาชิกทำการนำขยะรีไซเคิลของแต่ละครัวเรือนที่เป็นสมาชิกร่วมบริจาคเพื่อนำมาแปรรูปเป็นสินค้า และนำเงินรายได้มาใช้ในการประกอบ

กิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม รวมทั้งมีการปันผลให้สมาชิกด้วย โดยในบางครัวเรือนก็ได้มีการนำเศษอาหารมาทำเป็นน้ำหมักชีวภาพและใช้เพื่อบำรุงดินและต้นไม้ในบ้านของตนเองด้วย

ตอนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการด้านการจัดการขยะ พบปัญหาปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในเขตชุมชนมีปริมาณที่เพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากการขยายตัวของชุมชน และมีความเจริญที่เข้ามาส่งเสริมเรื่องการอุปโภคบริโภคของประชาชน และเพราะตำบลโพรงมะเดื่อมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น จึงส่งผลให้มีขยะที่ไม่สามารถรีไซเคิลเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่มากขึ้น รวมถึงการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อยังมีประสิทธิภาพที่ไม่เพียงพอต่อการกำจัดขยะชุมชน เนื่องจากความจำกัดด้านทรัพยากรบุคคลและรถเก็บขนขยะที่มีไม่เพียงพอในการให้บริการเก็บขนขยะ

ตอนที่ 3 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดการขยะ

(1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรมีการจัดการรถเก็บขยะแบบแยกประเภทเพื่อให้เพียงพอต่อการใช้งาน เมื่อเกิดมีสถานการณ์ฉุกเฉิน และควรมีการจัดหาทรัพยากรบุคคลเพิ่มเติม เพื่อขีดความสามารถในการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

(2) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ควรส่งเสริมให้ประชาชนทุกครัวเรือนได้รับบริการเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอย และสนับสนุนให้มีการคัดแยกขยะทุกครัวเรือน ในส่วนของเจ้าหน้าที่ ควรสร้างสวัสดิการให้กับพนักงานประจำรถขยะ เช่น ประกันชีวิต เงินเพิ่มพิเศษ เป็นต้น

(3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน/ สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย มีการส่งเสริมให้ทุกคนในชุมชนรู้จักรักษาความสะอาด และรักษาทรัพยากรที่ใช้ร่วมกันในชุมชน ในส่วนของรถจัดเก็บขยะให้มีระบบติดตาม เช่น Application GPS เพื่อให้เกิดความสะดวกในการให้บริการ

(4) ด้านการวางแผนส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว ให้มีการติดตั้งถังขยะแยกประเภทไว้ในที่สาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว วัด โรงเรียน และโรงงาน รวมถึงส่งเสริมให้มีชุมชนต้นแบบเพื่อเป็นสถานที่ศึกษาดูงานและเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการขยะอย่างครบวงจร

(5) ด้านการบริหารจัดการ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการคัดแยกขยะภายในครัวเรือน ให้คำแนะนำเกี่ยวกับ หลักการ 3Rs อย่างจริงจัง รวมถึงสนับสนุนในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางอย่างยั่งยืน

(6) ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนเกิดนวัตกรรมด้านการจัดการขยะโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนในการดำเนินการ

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ส่วนที่ 1 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

รถที่ใช้ในการจัดเก็บขยะเสีย ทำให้การจัดเก็บไม่ตรงรอบจนเกิดการคั่งค้างของขยะ พนักงานจัดเก็บขยะป่วย เนื่องจากติดเชื้อโควิด-19 สภาพอากาศ เช่น ฝนตกบ่อย และลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ เช่น ซอยบางหมู่บ้านคับแคบ ถนนหนทางขรุขระมีหลุมมีบ่อเยอะ และขาดแกนนำในการดำเนินการจัดการขยะชุมชน ที่จะสามารถดำเนินการได้ต่อเนื่องและยั่งยืน

ส่วนที่ 2 แนวทางในการจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม

(1) การจัดการการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรมีการทำประชาคมเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการขยะ เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

(2) การจัดการการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เป็นคณะกรรมการ คณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงาน เป็นต้น

(3) การจัดการการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ในการจัดการขยะ โดยมีการบริหารจัดการและปันผลให้กับกลุ่มของตนเองเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

(4) การจัดการการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ให้มีคณะกรรมการจากภาคส่วนต่าง ๆ มาร่วมกันประเมินผลก่อนและหลังการดำเนินการ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ในการจัดการขยะ

เห็นด้วยในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ เพื่อให้การจัดการขยะชุมชนเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญและตระหนักให้เกิดเป็นรูปธรรมในการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของการจัดการขยะชุมชนในภายภาคหน้า เพื่อให้ชุมชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐมมีความสะอาด ปลอดภัย และมีทัศนียภาพที่สวยงาม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

เห็นควรให้มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ เพื่อให้การจัดการขยะชุมชนเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญและตระหนักให้เกิดเป็นรูปธรรมในการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของการจัดการขยะชุมชนในภายภาคหน้า เพื่อให้ชุมชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม มีความสะอาด ปลอดภัย และทัศนียภาพที่สวยงาม ควรศึกษาแนวทางในการจัดการขยะ โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบในการจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วม รวมทั้งควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ เพื่อให้เป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญและตระหนักให้เกิดเป็นรูปธรรมในการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของการจัดการขยะชุมชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม ในภายภาคหน้า

เอกสารอ้างอิง

- ทานตะวัน อินทร์จันทร์. (2546). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อยในเขตเทศบาลเมืองลำพูน*. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธนวัฒน์ คากीलานนท์. (2550). *การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชน ในการพัฒนาท้องถิ่น เขตเทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2543). *การจำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณี เทศบาลตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อคิน รพีพัฒน์ (2530). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรณีศึกษาชุมชนป้อมมหากาฬ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรทัย กักพล. (2552). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์.
- Cohen, J., and Uphoff, N. (1977). *Rural Participation: Concepts and measures for Project Design, Implementation and Evaluation*, Ithaca, NY (USA) Rural Development Committee, Center for International Studies, Cornell Univ.
- Kasperson, R. E., and Breitbank. (1974). *Participation Decentralization and Advocacy planning*. Washington D.C.: Association of American Geographers.